

Dagmar KUSEDOVÁ, Juraj MAJO

PROJEKT ATLASU S HISTORICKO-RELIGIÓZNOU TEMATIKOU

Kusendová, D., Majo, J.: The project of the thematic historical religious atlas. Kartografické listy 2007, 15, 3 figs., 16 refs.

Abstract: The atlas that aims to present the origin, history and development of the Lutheran Church in Slovakia and worldwide is planned to produce within the conceptual framework of the scientific and research project "HISTORY OF THE SLOVAK LUTHERAN CHURCH". This paper is presenting the project of this historical atlas in details, proposal of overall concept and structure of the atlas, its content, cartographical aspects, research team organization and schedule of creation.

Keywords: thematic religious atlas, Slovak Lutheran Church, computer cartography

Úvod

Tvorba atlasov s historicko-religióznou tematikou nie je v novodobej slovenskej kartografii častá. Je to najmä dôsledok politických a spoločenských pomerov do roku 1989, ktoré obmedzovali výskum religiozity na Slovensku. Zlom v tejto oblasti nastal až v nedávno, čoho dôkazom sú dve diela, a to *Atlas cirkví, náboženských spoločností a religiozity Slovenska* (Poláčik ed. 2000) a *Atlas Katolíckej Cirkvi na Slovensku* (Poláčik a Judák eds. 2005), pričom prvé dielo má viac vedeckovýskumný a z hľadiska religioznej tematiky ekumenický charakter, zatiaľ čo druhé dielo je historicko-prezentačné so zameraním najmä na jednu cirkev.

Spoločný editor oboch diel Š. Poláčik si dal za cieľ v prvom diele monitorovať a analyzovať vývoj fenoménu religiozity slovenskej populácie na základe výsledkov sčítania z roku 1991 so snahou o čo najkomplexnejší obraz súčasného stavu a zmien, ktoré nastali v rokoch 1950 – 1989. V druhom diele bol tento cieľ rozšírený o prezentáciu historicko-religiózných otázok s osobitným dôrazom na katolícku cirkev, vývoj katolicizmu, jeho aktuálnej štruktúry a usporiadania oboch katolíckych cirkví na Slovensku.

Aj keď obe diela majú v názve uvedené slovo atlas, ide o diela, ktoré nemajú konvenčný charakter súborného mapového diela v zmysle definície (Pravda 2003, s. 10), ktorá dáva dôraz na systémové hľadiská, akými sú napr. spoločná tematika máp, jednotná koncepcia kartografického a polygrafického spracovania, zobrazovaného územia a ďalšie. Mapy v oboch publikáciách tvoria skôr doplnujúcu obrazovú informáciu textovej časti, či už z hľadiska objemu a čiastočne aj obsahu. V oboch prípadoch tvoril kartografický projekt, v zmysle všeobecnej koncepcie kartografickej atlasovej tvorby definujúcej všetky aspekty pripravovaného atlasu (obsahové, formátové, územné, časové, používateľské atď.), len ďalšiu súčasť celého diela. Ide však o aktuálny trend atlasovej kartografie, ktorý mení tradičné koncepcie atlasovej tvorby (Kozáková 2005).

Geografia religii a kartografické prezentácie

Slovenskí evanjelici augsburského vyznania (a. v.) píšu svoju históriu už od začiatku 16. storočia, kedy sa na územie Slovenska dostali myšlienky Lutherovej reformácie. Evanjelici a evanjelická cirkev, v súčasnosti prezentovaná na území Slovenska Evanjelickou cirkvou a. v. na Sloven-

Doc. RNDr. Dagmar KUSEDOVÁ, CSc., Mgr. Juraj MAJO, Katedra humánnej geografie a demogeografie, Univerzita Komenského, Prírodovedecká fakulta, Mlynská dolina 1, 842 15 Bratislava, Slovenská republika, e-mail: kusendova@fns.uniba.sk, juraj.majo@fns.uniba.sk.

sku (ECAV), výrazne ovplyvnili duchovný, kultúrny a sociálny rozvoj slovenského národa. Historickému odkazu významných osobností, ako aj samotnej histórii evanjelickej cirkvi, sa aktuálne venuje viacero súhrnných publikácií, ktoré majú nielen rôzny charakter a orientáciu, ale aj rôznu hĺbku odborného spracovania (Petrik a Rybár, eds. 2001, Uhorskai a Alberty, eds. 2002, Veselý 2004). Všetky spomínané práce sa venujú evanjelickej cirkvi len na území Slovenska, najmä z historického hľadiska, s minimálnym využitím kartografických prezentácií.

Vo svete však žije niekoľko stotisíc evanjelikov a. v., ktorí si popri svojej viere zachovali aj slovenskú etnickú príslušnosť. O cirkevných zboroch týchto evanjelikov existujú v slovenskej verejnosti minimálne znalosti, pričom takmer do začiatku 20. stor. žila prevažná časť slovenských evanjelikov na území jedného štátu, v Uhorsku. História slovenských evanjelikov, ktorí od konca 19. stor. a začiatku 20. stor. žijú v zahraničí, zachytávajú viac-menej len príležitostné články a štúdie, ktoré sú zamerané skôr lokálne alebo regionálne a len v malej miere súborne pre jednotlivé novodobé štáty.

Podobná situácia, z hľadiska zamerania sa len na súčasné územie Slovenska, je aj v geograficko-religiózných prácach. Ak nerátame diela evanjelického filológa, geografa, historika a kartografa Jána Mateja Korabinského obsahujúce prvé zobrazenie konfesionalnej charakteristiky sídiel z územia Slovenska v diele *Atlas Regni Hungariae Portatilis* z roku 1804 (Pravda 2003, s. 265) a informácie o sakrálnych objektoch v *Geographisch-historisches und Produkten Lexikon von Ungarn* z roku 1778 (Matlovič 2001, s. 22), potom geografické aspekty religiózných štruktúr a ich kartografické spracovanie boli v minulosti predmetom výskumu len niekoľkých slovenských geografov, a to najmä vo väzbe na údaje zo sčítania obyvateľstva na území Slovenska (Fekete Š. in Hromádka 1943).

K oživeniu záujmu slovenských geografov o religióznu problematiku a jej kartografickú prezentáciu došlo až po roku 1989 najmä formou regionálno-empirických prác zaoberajúcich sa časovým a priestorovým kontextom regionálnych štruktúr. Ucelený prehľad relevantných prác najvýznamnejších slovenských geografov o geografii religii na Slovensku aktuálne poskytuje práca R. Matloviča (Matlovič 2001, s. 22-24).

V našej národnej atlasovej tvorbe sa religióznej tematike parciálne venuje *Etnografický atlas Slovenska* (Kovačevičová et al. 1990), *Atlas krajiny Slovenskej republiky* (Miklós et al. 2002) a najnovšie *Atlas obyvateľstva Slovenska* (Mládek et al. 2006). V historicko-geografickom kontexte evanjelickej cirkvi a kartografickom spracovaní sú významné analytické práce R. Matloviča (1995a, 1995b) zaoberajúce sa jej územno-správnym vývojom. Z príležitostnej kartografickej tvorby treba spomenúť aj účelovú mapu územnej správy ECAV na Slovensku v mierke 1:780 000 vydanú firmou STIEFEL EURO CART v roku 2005.

Príprava kartografického projektu

V roku 2005 vznikol užší kolektív geografov, kartografov, etnografov a cirkevných historikov s cieľom nadviazať na svoje profesijné skúsenosti a pripraviť vedecký projekt s názvom *História slovenskej evanjelickej cirkvi augsburského vyznania*, ktorý by bol zameraný na kartografickú prezentáciu vzniku, histórie a súčasnosti evanjelickej cirkvi a. v. nielen na Slovensku, ale aj vo svete, s vyústením do tvorby uceleného tematického kartografického diela s vedeckým historickým obsahom.

Z vedeckého hľadiska ide o historicko-geografický medziodborový projekt integrujúci postupy a metódy historického výskumu, geografickej regionalizácie, tvorby geografických databáz, kartografického modelovania a počítačovej geovizualizácie. Optimálnou formou vyústenia projektu by mala byť atlasová publikácia, ktorá by zhrnula a sprístupnila z časového, tematického a geografického aspektu základné údaje publikované v historickej a religióznej literatúre o slovenskej evanjelickej cirkvi a jej významných predstaviteľoch spolu s ďalšími spracovanými archívnymi a štatistickými údajmi.

V prípravnej fáze projektu sa rátaťo najmä s knižnou formou atlasu, pričom autorské originály máp by boli vyhotovené v odporúčaných mierkach v závislosti od podrobnosti obsahu a rozsahu zobrazovaného územia (Slovensko, Uhorsko, Európa, svet), a to pre územie Slovenskej republiky v najmenšej mierke 1:1 mil., resp. 1:1,5 mil. Až vydavateľské originály by mali byť vyhotovené počítačovými technológiami v mierke disponibilnej tlačovej strany. Rozmer knižnej publikácie by mal byť optimalizovaný na veľkosť školského atlasu s rozmerom mapovej plochy 21,5 x 29 cm, resp. 23,5 x 31 cm. Základné mapy z územia Slovenska by mali byť vytvorené v tradičných kartografických a súradnicových systémoch (Gaussovo-Krügerovo konformné kužeľové zobrazenie a súradnicový systém S-42, Křřovákovo zobrazenie a súř. systém JTSK), ostatné mapy vo vhodných zobrazeniach pre územie Európy a sveta s možnosťou použitia univerzálnejšieho zemepisného súradnicového systému (WGS84).

V súčasnej dobe ešte nie je ustálená predstava o vnútornej štruktúre mapového diela. Riešiteľský kolektív sa rozhoduje medzi členením na jednotlivé obdobia existencie cirkvi alebo členením na tematické okruhy pôsobenia a činnosti cirkvi.

Všetky kartografické, tabuľkové, textové a grafické podklady pre tvorbu atlasu by mali byť spracované digitálne s využitím nástrojov a metód geografických informačných systémov (GIS). Od začiatku projektovania sa uvažovalo nielen o knižnej, t. j. analógovej forme atlasu, ale pri spracovaní dát a tvorbe máp v prostredí programov desktop mapping GIS sa vytvoria podmienky na prezentáciu atlasu aj v digitálnom tvare, či už v pasívnej (CD ROM) alebo aktívnej forme so zapojením multimédií alebo mapového servera. Voľba prostredia programu GIS umožní flexibilné generovanie legiend, popisu a automatizáciu tvorby máp s rôznymi dátovými súbormi a rovnakým dizajnom. V súvislosti s tým by mali byť autori metodicky usmernení pri tvorbe autorských originálov a databáz. Na tomto základe budú vytvorené podmienky pre koordinovaný zber, spracovanie a integráciu všetkých podkladov s vyústením do tvorby geografickej databázy.

Organizačné zabezpečenie spracovania diela je realizované formou vedecko-výskumného grantu. V roku 2006 bol trojročný projekt prípravy evanjelického atlasu, s účasťou riešiteľov z viacerých vedeckých a akademických pracovísk Univerzity Komenského (UK) a Slovenskej akadémie vied (SAV) na čele s Prírodovedeckou, resp. Evanjelickou bohosloveckou fakultou UK a Ústavom etnológie SAV, finančne podporený Vedeckou grantovou agentúrou Ministerstva školstva SR a Slovenskej akadémie vied (VEGA). Hlavnými editormi diela budú osobnosti, ktoré majú skúsenosti s tvorbou atlasových diel a budú zároveň aj zástupcami hlavných riešiteľských organizácií.

Etapy a zameranie riešenia projektu

Projekt VEGA, s časovým horizontom riešenia v rokoch 2007 až 2009, sa rieši v dvoch etapách. Prvá etapa riešenia projektu je rámcovaná rokom 2007. Ide o prípravnú fázu kartografického projektu, v ktorom sa bude štruktúrovať jeho organizačná zložka.

Prácu na príprave a tvorbe atlasového diela bude organizačne zabezpečovať *Vedecká rada atlasu* a *Redakčná rada atlasu* s týmito úlohami:

Vedecká rada na čele s predsedom by mala riešiť zásadné koncepčné a obsahové otázky spracovania atlasu. V jej pôsobnosti by malo byť schválenie koncepcie a tematické členenie atlasu, kontrola postupu prác na príprave atlasu a posudzovanie obsahu autorských originálov atlasu a sprievodného odborného textu. Vedeckú radu by mali tvoriť zástupcovia ECAV a riešiteľov projektu VEGA.

Redakčná rada by mala riešiť odbornú stránku autorského, kartografického a redakčného spracovania atlasu, akými sú napr.:

- vecná koordinácia a kontrola postupu prác na jednotlivých častiach atlasu;
- posúdenie a schválenie technického projektu atlasu, návrh makety atlasového diela a jeho grafického dizajnu;

– posúdenie a schválenie kartografického spracovania autorských, zostavovateľských a vydavateľských originálov atlasu a tlačových výstupov, resp. ďalších foriem prezentácie atlasu.

Predsedom vedeckej rady by mal byť hlavný riešiteľ projektu VEGA, ktorá na projekt poskytla finančný grant a členmi redakčnej rady kartografi, historici, geografi a redaktori, ktorí majú skúsenosti s kolektívnymi atlasovými alebo encyklopedickými prácami. Obe rady by sa mali etablovať najneskôr v druhej polovici roka 2007, pričom v prípade potreby môžu byť na ich rokovania prizývaní aj ďalší vybraní odborníci, ktorí príjmu účasť na projekte.

Vzhľadom na ambíciu atlasu územne aj časovo obsiahnuť všetky slovenské evanjelické zbory a. v. na svete, treba si uvedomiť, že v Európe pôjde najmä o územie bývalého Uhorska, na území ktorého žili Slováci niekoľko storočí a len 20. storočie mimo neho. Znamená to, že bude treba sledovať nielen pramene z územia Slovenska, ale aj z územia Českej republiky, Maďarska, Ukrajiny, Srbska, Chorvátska, Rumunska, Bulharska a ďalších krajín so slovenskými luteránskymi komunitami. V tejto súvislosti sa pripravujú formálne i neformálne dohody o spolupráci na príprave atlasu so zahraničnými partnermi, o sprístupnení archívov, fondov knižníc a podpore kontaktov s konkrétnymi zbormi.

Prvá etapa projektu

Prvá časť projektu má z vedeckého hľadiska heuristický charakter, t. j. technikami a metódami historickej vedy sa budú zisťovať, zhromažďovať a triediť historické pramene a informácie. Cieľom je vytvoriť z archívnych, štatistických a literárnych prameňov dostatočne obsažnú historickú databázu o vzniku a pôsobení evanjelickej cirkvi a. v. nielen na území Slovenska, bývalého Uhorska, ostatných štátov Európy, ale aj Severnej aj Južnej Ameriky a Austrálie, t. j. miest, kde pôsobili evanjelici a. v. s príslušnosťou k slovenskému národu.

Z obsahového hľadiska bude databáza sledovať tri aspekty: *chronologický*, *faktografický* a *priestorový*.

Chronologický aspekt bude sledovať vývin slovenskej evanjelickej cirkvi a. v. v časových reláciách od 16. storočia až do konca 20. storočia.

Faktografický aspekt bude vypovedať o jednotlivých aktivitách cirkvi – o zakladaní zborov, územnosprávnej organizácii, budovaní kostolov, zriaďovaní škôl, charitatívnej, kultúrnej, vzdelávacej, vydavateľskej činnosti atď.

Priestorový aspekt databázy bude z hľadiska kartografického spracovania ťažiskový, pretože vytváraná databáza bude geografického typu. Pri jej tvorbe budú využité progresívne metódy dizajnu geografických databáz s dôrazom na zachovanie objektovo-relačného konceptu, ktorý umožňuje variabilné spôsoby výberu a kartografickej prezentácie (vizualizácie) v prostredí geoinformačných programov typu desktop mapping GIS (Pravda a Kusendová 2004). Výsledkom prvej etapy riešenia projektu bude konzistentná digitálna geografická databáza a ideový projekt atlasu.

Druhá etapa projektu

V druhej etape projektu, ktorá je rámcovaná rokom 2008 až 2009, sa pristúpi k návrhu a vlastnej realizácii kartografického projektu. V roku 2008 sa budú kartograficky vizualizovať historické databázy vytvorené a spracované v prvej etape projektu. Celému procesu bude predchádzať výber a optimalizácia mapových metód a kartografického vyjadrenia. Pri spracovaní sa využijú rozsiahle možnosti metód počítačovej kartografie a metódy vedeckej vizualizácie geografických dát (Kusendová 2003) v úzkej spolupráci s odbornými garantmi a autormi jednotlivých tematických zameraní. Výsledkom tejto časti riešenia projektu bude súbor autorských originálov máp.

Rok 2009 bude venovaný návrhu a realizácii makety atlasového diela, tvorbe zostavovateľských originálov máp a mapových listov, textovej časti vo forme odborných komentárov k jednotlivým mapám a tematickým okruhom, ako aj grafickým, zostavovateľským a redakčným prácam celého diela. Súčasťou tejto etapy bude usporiadanie vedeckého sympózia, na ktorom bude z historického a kartografického hľadiska posúdený obsah pripravovaného atlasu. V návrhu projektu sa

uvažovalo s formou vydania súborného atlasu, kde by bol vyvážený podiel textovej a mapovej časti. Širšie resumé v cudzom jazyku by malo pomôcť zahraničným čitateľom zvýšiť informovanosť o Slovensku z hľadiska predmetnej tematiky.

Výsledkom celkového riešenia projektu, jeho hlavným vedeckým výstupom bude dielo – *Atlas slovenskej evanjelickej cirkvi a. v.*, pričom všetky vydavateľské podklady budú redakčne pripravené tak, aby mohol byť v nasledujúcom roku (2010) odovzdaný do tlače a na knižné spracovanie, resp. prezentovaný elektronickou formou na CD alebo na webovskej stránke spolu s implementáciou geografickej databázy do prostredia Internetu.

Prínosy projektu

Autori projektu *Histórie slovenskej evanjelickej cirkvi a. v.* predpokladajú tri základné prínosy, a to historický, kartografický a edukačný. Z historického hľadiska bude téma histórie slovenskej evanjelickej cirkvi prvý raz prezentovaná v širších časových a priestorových vzťahoch v atraktívnej kartografickej forme, ktorá je viac prístupná súčasnému človeku, ako neobrazový tlačený text. Vytvorené geografické databázy by sa mali dať využiť pre ďalší historický alebo geografický religiózný výskum a prezentácie.

V prípade interaktívnej internetovej formy prezentácie atlasu sa budú môcť uplatniť variabilné spôsoby kartografickej prezentácie na rôznej úrovni odbornosti a percepcie geografického priestoru. Atlas by mal byť reprezentatívnym dielom, vhodným pre všetky úrovne cirkevnej správy – od zborov až po dištrikty a generálnu cirkev. Atlas bude môcť byť využitý tiež ako didaktická pomôcka na všetkých stupňoch evanjelického školstva – od základných škôl až po Evanjelickú bohosloveckú fakultu Univerzity Komenského.

Neprehliadnuteľný prínos projektu je v oblasti výskumu, tvorby a realizácie postupov zameraných na zachovanie a ochranu národného dedičstva v súvislosti s tvorbou historicky zameranej digitálnej geografickej databázy s možnosťou uchovania archívnych textových, tabuľkových a obrazových podkladov.

Aktuálny stav realizácie projektu

Pripravovaný atlas je kolektívne dielo, preto je práca riešiteľov organizovaná od začiatku jednotným spôsobom, a to buď individuálne alebo kolektívne. V súčasnosti sa kolektívne organizuje zber a spracovanie bibliografických údajov na princípe územnej organizácie evanjelickej cirkvi až do úrovne najväčšieho detailu.

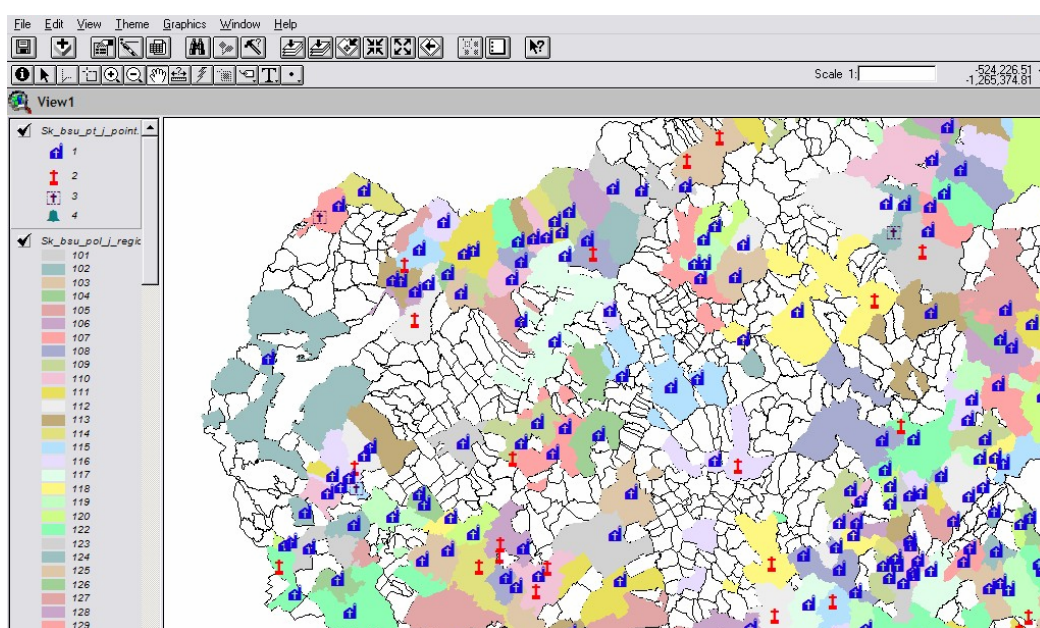
V rámci územnej pôsobnosti cirkevných seniorátov, resp. dištriktov v Slovenskej republike, prípadne v zahraničí, kde pôsobia slovenské evanjelické a. v. zbory, sa nadväzujú kontakty s jeho seniormi a kňazmi so snahou získať čo najviac publikovaných informácií o jednotlivých zboroch. Bibliografia, ktorá by takýmto spôsobom vznikla, by mal byť jedným z výstupov celého projektu. Následne sa archívnym aj terénnym výskumom plánuje získať ďalšie potrebné, ale v literatúre chýbajúce údaje.

V kontexte tvorby konzistentnej databázy, ktorá by mala tvoriť základ pre tvorbu tematických máp jednotlivými riešiteľmi, rešpektujúc ich odborné zameranie a budúcu obsahovú štruktúru vytváraného atlasu, boli pripravené prvé výskumné pomôcky vo forme jednotných dotazníkových formulárov, ktoré sa postupne spracúvajú do databázových súborov. Dokumentačný a štatistický materiál sa usporadúva do formátu XLS a DBF v programe Microsoft EXCEL, resp. Microsoft ACCESS a podľa potreby sa importuje do programov GIS, kde sa bude realizovať tvorba máp a kompletizácia všetkých mapových kompozícií.

Jednotným spôsobom sa v súčasnosti spracúvajú najmä historické štatistické zdroje o konfesionálnej štruktúre obyvateľstva z územia Slovenska. Významné sú najmä cirkevné štatistiky (schematizmy), ktoré sa postupne spracúvajú do geografických databáz. Atribútovú formu tohto spracovania a jeden z možných spôsobov kartografickej prezentácie ilustrujú obr. 1 až 3.

Krč. zborn.	Názov obce	Číslo obce	Číslo zsj	Typ objektu	Pop. v. stav	Farsk. éra	Seniorát	Dištrikt	N10	N11
101	Beltiar	525545	20284	1	1786 f		Gemerské	východná		
102	–ierna Lehota	525596	20958	1	1774 f		Gemerské	východná	vysvetlivky	
103	Dlh Ves	525626	21101	1	1911 f		Gemerské	východná	typ objektu	
103	Ardovo	525537	20025	0			Gemerské	východná	0	diaspora
103	Kežovo	525821	22376	0			Gemerské	východná	1	kostol
104	Mlynky	543357	23781	1			Gemerské	východná	2	modlitebňa
104	Dobčin	525634	21137	1	1500 f		Gemerské	východná	3	zborov sie
105	Gemersk Poloma	525668	21493	1	1787 f		Gemerské	východná	10	zvonica
106	Jelčavsk Teplica	525677	21500	0			Gemerské	východná		
106	Gemerské Milhosť	525677	21499	0			Gemerské	východná		
107	Chyšn.	525774	22111	1	1786 f		Gemerské	východná		
107	Luben'k	525928	23329	0			Gemerské	východná		
107	Mn'gany	525944	23470	1			Gemerské	východná		
107	Kopr'c	525944	23469	2			Gemerské	východná		
107	Revúcka Lehota	526151	25221	0			Gemerské	východná		

Obr. 1 Databázové spracovanie cirkevnej štatistiky z roku 1989 – atribútová tabuľka programu ARCVIEW

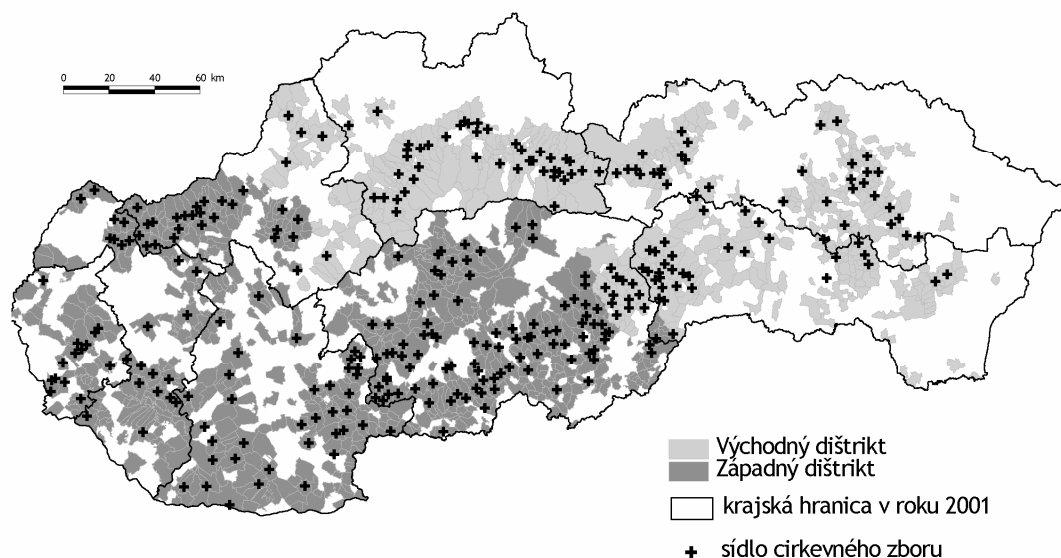

Obr. 2 Kartografické spracovanie cirkevnej štatistiky – mapová kompozícia v programe ARCVIEW

Každý záznam v databáze má geografickú (územnú) reláciu, ktorá je vyjadrená označením lokality, ku ktorému sa vzťahuje. Najčastejšie ide o názov územia, sídla, mesta, seniorátu a pod. V tejto časti riešenia sa postupne vytvárajú dva typy pomocných geografických registrov, a to územných identifikátorov (obcí, miest, správnych celkov, štátov apod.) a mapových podkladov. Vzhľadom na možnosť komparácií bude treba aktualizovať historické lokality do jedného systému. Pre túto potrebu sú pripravené aktuálne a historické územné registre a identifikátory. Všetky štatistické dáta z cenov sa prepočítavajú a v maximálnej miere kartograficky vizualizujú v hraniciach súčasného územno-správneho členenia. Územné jednotky cirkevnej správy (zbery, senioráty a dištrikty) sú budované na báze hraníc aktuálnych základných územno-správnych a sídelných jednotiek.

Z hľadiska mapovej tvorby sa pre geografickú lokalizáciu použije viacero mapových osnov nielen pre územie Slovenska, ale aj dotknutých výskumných území. Mapovú osnovu pre témy v rozsahu celého Slovenska budú tvoriť najmä mapy s hranicami územného (administratívneho, resp. cirkevného) členenia v rôznych kartografických systémoch a mierkach, ktoré budú optimalizované na rozsah aktívnej plochy pracovných listov (A4 až B2).

ÚZEMNO-SPRÁVNE ČLENENIE EVANJELICKEJ CIRKVI A.V. V ROKU 1989

Obr. 3 Pracovná mapa s vybranými údajmi cirkevnej štatistiky z roku 1989

Záver

Z pohľadu riešiteľov projektu je snaha urobiť všetko preto, aby pripravovaný atlas slovenskej evanjelickej cirkvi prispel do bohatej slovenskej atlasovej tvorby. Projekt je koncipovaný tak, aby množstvo historického materiálu o dejinách evanjelickej cirkvi a jej zborov, nielen na území Slovenska, ale aj v slovackálnom zahraničí, bolo prezentované v príťažlivej kartografickej forme. Okrem vedecko-výskumnej hodnoty atlas má mať aj spoločenskú, kultúrnu, poznávaciu a ekumenickú hodnotu.

Atlas by mal doplniť doteraz vydané súhrnné publikácie a encyklopédie o evanjelickej cirkvi na Slovensku. Predpokladá sa, že poskytne cenné informácie o histórii a súčasnosti jednej z najvýznamnejších cirkví v histórii Slovákov v ucelenej a systematickej forme atlasového diela. Pri jeho tvorbe budú aplikované progresívne metódy počítačovej kartografie. Vytvorenú digitálnu geografickú databázu a v nej usporiadané údaje nezničí čas a zostane zachovaná aj pre nasledujúce generácie. Z pohľadu obsahu, šírky alebo kvality umožní ďalšie mapové prezentácie histórie evanjelickej cirkvi, ktorej predstavitelia priniesli Slovákom vzdelanosť a toleranciu.

Iniciatíva na tvorbu atlasu vyšla z akademického prostredia, ale to neznamená, že tvorba atlasu je vecou len súčasného riešiteľského kolektívu z radov vedeckých a pedagogických pracovníkov. Práca na ňom je otvorená všetkým, ktorí majú záujem na jeho vzniku. Projekt obstál v náročnej konkurencii historikov v grantovej agentúre Ministerstva školstva SR a SAV. Dúfajme, že rovnako obstojí aj výsledný produkt za podpory, či už odbornej, finančnej alebo morálnej všetkých zúčastnených.

Literatúra

- FEKETE Š. (1943). Rozloženie vierovyznaní na Slovensku podľa sčítania ľudu v roku 1930. In: Hromádka J. Časť: Všeobecný zemepis Slovenska, Novák L., ed. *Slovenská vlastiveda I.* Bratislava, s. 83-332. (SAVU).
- KOVAČEVIČOVÁ, S. et al., eds. (1990). *Etnografický atlas Slovenska*. Bratislava (Národopisný ústav Slovenskej akadémie vied a Slovenská kartografia).
- KOZÁKOVÁ, M. (2003). Proměny atlasové kartografie. *Kartografické listy*, 13, s. 70-76.
- KUSEDOVÁ, D. (2003). Vedecká vizualizácia geodajov. *Geodetický a kartografický obzor*, 49/91, č. 7-8, s. 121-124.
- MATLOVIČ, R. (1995a). Formovanie územnej organizácie evanjelikov a. v. na Slovensku. *Acta Facultatis Paedagogicae Universitatis Šafarikanae, Prírodné vedy*, 26, 210-232.
- MATLOVIČ, R. (1995b). Historickogeografický pohľad na cirkevnú organizáciu evanjelikov a.v. na východnom Slovensku v 1. pol. 19. storočia. In: Kónya, P., Káša P., eds. *Eliáš Ladiver a Michal Greguš – osobnosti a ich dielo v obraze doby*. Prešov (Podnik výpočtovej techniky), s. 157-164.
- MIKLÓS, L. et al., eds. (2002). *Atlas krajiny Slovenskej republiky*. Bratislava (Ministerstvo životného prostredia SR a Esprit).
- MLÁDEK, J. et al., eds. (2006). *Atlas obyvateľstva Slovenska*. Bratislava (Univerzita Komenského).
- PETRÍK, P., RYBÁR, E. eds. (2001). *Evanjelická encyklopédia Slovenska*. Bratislava (BoPo).
- POLÁČIK, Š. ed. (2000). *Atlas cirkví, náboženských spoločností a religiozity Slovenska*. Bratislava (Chronos).
- POLÁČIK, Š., JUDÁK, V. eds. (2005). *Atlas Katolíckej cirkvi na Slovensku*. Bratislava (Lúč).
- PRAVDA, J. (2003). *Stručný lexikón kartografie*. Bratislava (VEDA).
- PRAVDA, J., KUSEDOVÁ, D. (2004). *Počítačová tvorba tematických máp*. Bratislava (Univerzita Komenského).
- UHORSKAI, P., ALBERTY, J. (2002). *Evanjelici v dejinách slovenskej kultúry.*, Liptovský Mikuláš, 3. zv., (Tranoscius).
- VAHALA, V. et al., eds. (1987). *Atlas obyvateľstva ČSSR*. Brno (Geografický ústav ČSAV).
- VESELÝ, D. (2004). *Dejiny kresťanstva a reformácie na Slovensku*. Liptovský Mikuláš (Tranoscius).

S u m m a r y

The project of the thematic historical religious atlas

The project "History of the Slovak Lutheran Church" concerns a cartographic presentation of the genesis, history and presence of the Slovak Lutheran Church in Slovakia and in the world, that will produce a thematic cartographic publication with scholarly historical content. The atlas will condense and visually summarize chronologically, thematically and geographically, basic data and information already published in historical and religious literature. From the scholarly point of view, the atlas is an interdisciplinary project integrating the methods of historical and religious research, geographical regionalization, geodatabase creation, cartographic modeling and computer-aided geovisualisation. The target audience for this publication is both the scholarly community and the general public.

The first period of this project will take place in 2007 and has a heuristic profile, i.e. acquiring, compiling, selecting and classifying information from the vast amount of historical sources utilizing the methods and techniques of modern historical science. It aims to create a sufficiently elaborate database, consisting of information about the origin and activities of the Slovak Lutheran Church. It is not limited only to the territory of Slovakia, but also includes the kingdom of Hungary, other European states, North and South America, and Australia, that is where Slovak Lutherans were or are found. The outcome of the first period of the project will be a coherent database established by using modern methods of geographical database creation. The substantial matter of the database has chronological and factual aspects. The chronological aspect is the tracing of the development of the Slovak Lutheran Church from 16th to the end of the 20th century, while the factual aspect represents the particular activities of the Church – the establishment of parishes, administrative structures, church and school buildings, as well as the educational, cultural, publishing, and charity activities of the Church.

The second period of the project will take place during a two year period. During 2008 the computer-aided cartographical processing of the historical database. The processing will utilize modern methods of computer-aided cartography in the field of geoinformation technology. The selection and optimization of methods of mapping and cartographic expression will proceed the processing. The result of this part of the project's realization will be a collection of originally authored maps.

The year 2009 will be devoted to preparing a draft of the projected atlas, to preparing and printing the originally authored maps and the text part of the work in the form of scholarly commentaries to individual maps and thematic areas as well as to compiling and editing the whole work. A component of this second phase of the project will be the organization of a scholarly symposium at which the contents of the prepared Atlas of the Slovak Lutheran Church will be evaluated from both historical and cartographic points of view. The draft version of the Atlas will be edited and prepared in such a way that it could be issued the following year in a printed format or presented in electronic format on CD ROM or via the Internet.

The contribution made by this project might be seen on several levels. The most important aspect that of the history Slovak Lutheran Church history. For the first time, it will be presented in its broader temporal and spatial relationships, in an attractive visualized cartographic form, that is more accessible to current society than are printed texts. A further contribution is the probable result of this project – an atlas, that can be used as a didactic publication at any level of educational system of the Lutheran Church. It cannot be overlooked that a major contribution will be the creation of the historically oriented geodatabase, that will serve as a catalogue list for other thematically varied publications, eventually for practical church use.

A significant contribution of the project is interdisciplinary cooperation, where young scholars may apply their abilities to scholarly team-work with other scholars and thereby enhance their professional knowledge, acquire skills of using modern technologies of scientific research (geographical information systems, database design, and digital cartography), and invent new and innovative methods. Another presumed contribution of the project is in the area of research, the creation and application of approaches aimed at preserving or protecting the national heritage in connection with the creation of a geodatabase creation.

Fig. 1 Database processing of church statistics from 1989 – attribute theme table in ARCVIEW.

Fig. 2 Cartographical processing of church statistics – draft map composition in ARCVIEW

Fig. 3 Draft map with selected data of church statistics from 1989.

Lektoroval:

**PhDr. Mojmír BENŽA, PhD.,
Slovenská akadémia vied, Bratislava**